

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

HARCA TAB DAVALARDA HARCIN ÖDENDİ TARİHTE DAVANIN
AÇILMI SAYILMASI - HARCA TAB OLMAYAN DAVALARDA DAVA
DİLEKÇENİN HAVALA TARİHİNDE DAVA AÇILMI SAYILMASI

ÖZET: Harca tabi olmayan davalarda, hakimin dava dilekçesini havale tarihinde; harca tabi davalarda ise, harcın ödendiği tarihte dava açılmış sayılır. Ancak, dava dilekçesinin ilgilisi tarafından daha sonraki bir tarihte mahkemenin kalemine verildiği kalemce belgelendirilmiş ise, davanın o tarihte açıldığına kabulü gerekir.

(1086 S. K. m. 178)

Dava: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 178. maddesi uyarınca, davanın ne zaman açılmış sayılacağı konusunda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 5.6.1974 gün ve 1970/7-877-648 sayılı; 4.6.1976 gün ve 1976/5-1783-2181 sayılı; 17.2.1965 gün ve 524/D-1-74 sayılı; 2.4.1969 gün ve 1967/9-772-207 sayılı kararıyla, 1. Hukuk Dairesi'nin 5.5.1981 gün ve 4270-6131 sayılı; 25.6.1981 gün ve 3329-8613 sayılı; 4. Hukuk Dairesi'nin 15.6.1972 gün ve 3710-5743 sayılı; 5. Hukuk Dairesi'nin 28.6.1961 gün ve 3000-2881 sayılı; 16.11.1981 gün ve 10563-11150 sayılı; 24.6.1969 gün ve 3072-3818 sayılı; 6. Hukuk Dairesi'nin 31.5.1957 gün ve 2920-4661 sayılı; 21.9.1982 gün ve 7639-8106 sayılı; 8. Hukuk Dairesi'nin 22.6.1979 gün ve 6154-7150 sayılı, 11. Hukuk Dairesi'nin 16.9.1976 gün ve 3304-3793 sayılı, 15. Hukuk Dairesi'nin 15.4.1982 gün ve 681-890 sayılı kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğu ileri sürülerek içtihatların birleştirilmesinin istenilmesi üzerine, anılan kararlar arasında aykırılık bulunduğu, Yargıtay 1. Başkanlık Kurulu'nun 30.6.1983 gün ve 66 sayılı kararıyla da benimsenerek, söz konusu aykırılığın içtihadı Birleştirme yoluyla giderilmesi istenilmekle; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nda Raportör üyenin açıklamaları dinlendikten ve kararlar arasında aykırılık bulunduğu ana oybirliği ile karar verildikten sonra işin esası görüldü:

Karar: Dava açılmasının, hem maddi hukuk, hem de usul hukuku bakımından doğurduğu bazı sonuçlar vardır. Örneğin, dava açılmakla zamana sınırlı kesilir. Davacı, davalının rızası olmaksızın davasını takipten vazgeçemez. Hal böyle olunca, davanın açıldığı zamanın belirlenmesi büyük önem taşır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 178. maddesinde (harca tabi olsun veya olmasın), "dava, dava dilekçesinin mahkeme kalemine kaydı tarihinde açılmış sayılır" denilmektedir. Bu hükümdeki (dilekçenin mahkeme kalemine kaydı) sözü dava dilekçesinin mahkeme kalemindeki ilgili deftere (esas, muhabere veya tevzi defteri) kaydı anlamındadır. Ne var ki, bir dava açılırken yapılması gerekli işlem, sadece dava dilekçesinin mahkeme kalemindeki deftere kaydı işleminden ibaret değildir. Gerçekten, dava dilekçesi önce hakime verilir. Hakim, dilekçeyi (üzerine verildiği tarihi yazıp imzalamak suretiyle) mahkeme kalemine havale eder. Aynı şekilde dava harca tabi ise, davacı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca gerekli harçları da ödedikten sonra dava dilekçesi mahkeme kalemindeki ilgili deftere kaydedilir. Nitekim, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girdiği günden bu yana yerleşik uygulama bu yoldadır.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

Hemen belirtmek gerekir ki, az yukarıda açıklanan i lemlerin aynı günde yapıp bitirilmesi halinde, davanın o gün açılması sayılacaktır. İndi herhangi bir duraksama yoktur.

Ancak, hakimin dava dilekçesini mahkeme kalemine havale ettiği tarihten itibaren, harca tabi olan davalarda gerekli harçların ödendiği ve dilekçesini deftere kaydının yapıldığı tarihler birbirinden farklı ise, dava ne zaman açılması sayılacaktır?

te, içtihadı birleştirme dairesinin konusunu oluşturan ve çözümü gereken sorun budur.

Yapılan görüşmeler sırasında, harca tabi olmayan davalarla, harca tabi davalarda, davanın açılma zamanı ayrı ayrı incelenmeli ve tartışılmalıdır. Böyle ki:

1 - Harca tabi olmayan davalarda, dava dilekçesi hakim tarafından usulen kaleme havale edilmekle artık mahkemenin tasarrufuna geçmesi sayılır. Çünkü, bu gibi davalarda davacı, dava dilekçesini hakime vermekle kendisine düşen görevi yerine getirmiş ve yapacağı başka bir işlem kalmamıştır. Bir başka anlatımla, artık davacının dava dilekçesi üzerindeki tasarruf yetkisi sona ermiş ve dilekçe mahkemenin malı olmuştur. Bu bakımdan, hakimin dilekçeyi davacıya geri vermeyip aynı gün ilgili deftere (esas, muhabere veya tevzi defterine) kaydının yapılması için bir görevli ile mahkeme kalemine gönderilmesi gerekir. Demek oluyor ki, harca tabi olmayan davalarda, dava dilekçesinin hakim tarafından mahkeme kalemine havale edildiği gün dilekçenin deftere kaydı yapılmalıdır. Hal böyle olunca, hakimin dilekçeyi kaleme havale ettiği tarih, kayıt tarihi sayılmalı ve o tarihte davanın açılması olduğu kabul edilmelidir.

Buna rağmen, dilekçenin deftere kaydı işlemi, hakimin havale tarihinden daha sonraki bir tarihte yapılmış ise, dava hangi tarihte açılması sayılacaktır?

Bu durum, davacının kusurlu davranışının sonucu olabileceği gibi, mahkeme kalemindeki bir ihmal ve gecikmeden de doğabilir. Gerçekten, hakimin, dava dilekçesini havale ettikten sonra, bir görevli ile mahkeme kalemine göndermesi gerekirken, (hatalı ve sakıncalı bir tutumla) dilekçeyi i sahibine geri vermiş ise, bu ki i dilekçeyi aynı gün mahkeme kalemine götürmeyerek, bir süre kendi yedinde tutmuş ve daha sonraki bir tarihte kaleme götürmüş olabilir. Bununla beraber, i sahibi dilekçeyi hakimin havale ettiği gün mahkeme kalemine verdiği halde, dilekçesinin, görevli memurun ihmali yüzünden aynı gün deftere kaydedilmemiş olması da mümkündür. Böyle bir durumda, davacı kendisine düşen görevi yerine getirmiş bulunduğundan, deftere kayıt işlemindeki gecikmenin davacı aleyhine bir sonuç doğurmaması ve kalemin ihmaliyle davacının zarar görmemesi gerekir. Öyle ise, hakimin dilekçeyi kaleme havale ettiği tarihte dava açılması sayılmalıdır.

Buna karşılık davacı, hakimin havale ederek yine kendisine verdiği dilekçeyi aynı gün mahkeme kalemine götürmemiş ve bir süre yanında taşıdıktan sonra kaleme vermiş ise, bu kusurlu davranışının sonucuna katlanmak zorundadır. Ancak, dava dilekçesinin ilgilisi tarafından, havale tarihinden sonraki bir tarihte mahkeme kalemine verildiği kalemce belgelendirilmeli ve bu belgede i sahibinin de imzası bulunmalıdır. Aksi halde, deftere

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

kayıt i leminin mahkeme kaleminde geciktirildi i kabul edilmeli ve dava hakimnin dilekçeyi havale etti i tarihte açılmı sayılmalıdır. Çünkü davacının, mahkeme kalemindeki görevlinin ihmali sonucu, dilekçenin deftere geç kaydedildi ini ispatlaması çok güç ve hatta imkansızdır. oysa, ilgili ki inin dilekçeyi hakimnin havale gününden sonrak bir günde kaleme verdi inin, yukarıda açıklanan ekilde belgelendirilmesi halinde, dava o tarihte açılmı sayılacak ve bu yönün ayrıca ispatı gerekmeyecektir.

O halde, harca tabi olmayan davalarda, hakimnin dilekçeyi havale tarihinde dava açılmı sayılır. Ancak, dava dilekçesinin ilgilisi tarafından daha sonraki bir tarihte mahkeme kalemine verildi i kalemce belgelendirilmi ise, davanın o tarihte açıldı ının kabulü gerekir.

2 - Harca tabi davalarda davacı, dava dilekçesini hakime havale ettirmek suretiyle kendisine dü en görevi yerine getirmi sayılamaz. Çünkü, dilekçenin hakim tarafından havalesi ile davacının dilekçe üzerindeki tasarruf yetkisi henüz sona ermemi , dilekçe mahkemenin malı olmamı tır. Davacının, Harçlar Kanunu hükümleri gere ince ödemekle yükümlü bulundu u harçları da yatırmı olması gerekir. Böylece harca ili kin i lemleri de tamamlayıp gerekli harçları ödedikten sonradır ki, davacı kendisine dü en görevi yerine getirmi sayılabilir. Bundan sonra, artık davacının dava dilekçesi üzerindeki tasarruf yetkisi sona ermi ve dilekçe mahkemenin malı olmu tur.

Hal böyle olunca, harca tabi davalarda dilekçenin kaleme verilmesi üzerine gerekli harç tahakkuk ettirilerek, tahsil edilmeli ve o gün dilekçe deftere kaydedilmelidir. Vezne te kilatı bulunan yerlerde davacı gerekli harçları ödedikten sonra dilekçe kendisine verilmeyip bir görevli ile do ruca mahkeme kalemine gönderilmeli ve aynı gün kalemdeki ilgili deftere kaydı yapılmalıdır. Harcın, Maliye'ce tahsili gereken hallerde ise ilgiliye bir tahakkuk belgesi verilmeli ve harcın ödendi ine ili kin makbuzun mahkeme kalemine ibrazı üzerine, deftere kayıt i lemi gerçekleştirilmelidir. Çünkü, gerekli dava harcı ödenmekle artık davacı tarafından yapılacak bir i le kalmamı tır. Dilekçenin deftere kaydı ise mahkeme kalemince yapılacak bir i lemdir.

Fakat, az yukarıda açıklanan ekilde i lem yapılmayarak dilekçe davacıya verilmi ve onun tarafında harcın yatırıldı ı günden sonraki bir günde kaleme götürülmü ise, bu yön kalemdeki görevliler tarafından, dilekçeyi getiren ilgilininde imzası alınmak suretiyle belgelendirilmelidir. Bu durumda dava, dilekçenin mahkeme kalemine verildi i tarihte açılmı sayılacaktır. Aksi takdirde, dava dilekçesinin, gerekli harçların ödendi i tarihte mahkeme kalemine verildi i kabul edilerek dava o tarihte açılmı sayılacaktır. Aksi takdirde, dava dilekçesinin, gerekli harçların ödendi i tarihte mahkeme kalemine verildi i kabul edilerek dava o tarihte açılmı sayılacaktır. Bu görü ün nedenlerine, yukarıda harca tabi olmayan davalarla ilgili açıklamalar sırasında de inildi i için, burada tekrarlamakta bir yarar görülmemi tir.

O halde, yukarıda açıklanan nedenlerle harca tabi davalarda, harcın ödendi i tarihte dava açılmı sayılır. Ancak, dava dilekçesinin daha sonraki bir tarihte mahkeme kalemine verildi i kalemce belgelendirilmi ise, davanın o tarihte açıldı ının kabulü gerekir.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

Kurulda yapılan müzakereler sırasında, bir kısım Üyeler tarafından, (... harca tabi olsun veya olmasın davanın HUMK.nun 178. maddesi hükmünce dava dilekçesinin mahkeme kalemindeki deftere kaydı tarihinde açılması sayılacağı, hakimın dilekçeyi havale tarihinin veya harcın ödendiği tarihin, davanın açıldığı tarih olarak kabul edilemeyeceği, harç ödenmemi olsa bile davanın açılması sayılabileceği, harcın sonradan da ödenebileceği i...) yolundaki görüşleri ileri sürülmüştür.

Ne var ki, anılan bu görüşler, yukarıda açıklanan gerekçe ve düncelerle kurulun çoğunluğuna tarafından benimsenmemiştir.

Yine bazı Kurul Üyeleri tarafından ileri sürülen, (.. görüşmelerin devamı sırasında, 3.2.1984 günlü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren ve Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazınları Talimatnamesinin 18. maddesini de içeren Yönetmeliğinin, davanın açılma zamanını belirlemiş olduğu u, bu nedenle içtihadı birleştirme konusunun kalmadığı i...) yolundaki görüşünde, (.. Yönetmelikte yapılan değişikliğin, içtihadı birleştirme görüşmelerini etkilemeyeceği i...) gerekçesiyle kurulun büyük çoğunluğuna tarafından benimsenmemiştir.

Sonuç: Yukarıda açıklanan nedenlerle, harca tabi olmayan davalarda hakimın dava dilekçesini havale tarihinde; harca tabi davalarda ise, harcın ödendiği tarihte davanın açılması sayılacağına; ancak, dava dilekçesinin ilgilisi tarafından daha sonraki bir tarihte mahkeme kalemine verildiğinin kalemce belgelendirilmiş olması halinde, davanın o tarihte açıldığıının kabulü gerekeceğine, birinci ve ikinci toplantılarda 2/3 çoğunluk sağlanamadığından, harca tabi olmayan davalar yönünden 19.12.1983 günlü üçüncü ve harca tabi davalar yönünden ise, 6.2.1984 günlü dördüncü toplantıda oyçokluğu ile karar verildi.

KARAR I OY YAZISI (1)

A- Harca tabi olmayan davalar hakkında dava dilekçesinin hakim tarafından kaleme havale edildiği günde davanın açılması sayılacağı iddiasındaki içtihadı birleştirme, 19.12.1983 gününde karara bağlanmıştır. Bugünden sonra Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazınları Talimatnamesi'nin konuyla ilgili 18. maddesi değiştirilmiş ve dava dilekçesinin mahkemeye getirildiği zaman kimlere verileceği ve ne gibi işlem tabi tutulacağı hakkında yeni düzenleme yapılmıştır. Buna göre davanın hangi tarihte açılması sayılacağına açıkça gösteren Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 178. maddesinde yer alan "Arzuhallerin mahkeme kalemine kayıt tarihinde, dava ikame edilmiş addolunur" hükmü temel alınarak görevli ya da yetkili hakime, onlar da yok ise yazılı işleri müdürüne dilekçenin verilmesi üzerine doğrudan doğruya kaleme havale edilerek kalemde işlem konulmuş dilekçenin iş sahibinin eline verilmemesi esas kabul edilmiştir.

Bilindiği gibi kanun ya da tüzüklerin uygulama biçimini gösteren yönetmeliklerin varlığı Anayasa'nın 124. maddesine, dayanmaktadır. Mevzu hukukun bir parçasını oluşturan bu tür yönetmelikler, ilgili olduğu kanun ya da tüzüğe aykırı olmadıkça uygulanmaları zorunludur. O halde içtihadı birleştirme kararından 5 gün sonra çıkan sözü edilen yönetmeliğinin 18. maddesindeki değişiklik karışında artık harca tabi olmayan davaların

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

açılmı sayılaca ı gün yönünden bu içtihadı birle tirme kararının uygulama olana ı kalmamı tır. Çünkü içtihadı birle tirme kararı dilekçeinn hakime verilmesi ve onun da kaleme havale edip dilekçeyi i sahibinin eline vermesi sonucu deftere kayıt günü bakımından meydana gelebilecek farklılıklar yönünden olu an ayrı görü leri belirtmektedir. Oysa yönetmelikte yapılan de i iklikle, farklı i leme imkan vermeyecek yeni esaslar getirilmi ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 178. maddesinin ne biçimde uygulanaca ı açıklı a kavu turulmu tur.

Di er yandan içtihadı birle tirme görü meleri sonucunda olu an ço unluk görü ü, bu konuda Hukuk usulü Muhakemeleri Kanununun 178. maddesi hükmüne aykırı dü mü tür. Ço unluk görü ü, hakimin dava dilekçesini kaleme havale i lemini aynı nitelikte kabul edilmesi; bir ba ka anlatımla, hakimin dilekçeyi kaleme havale etmesi i leminin "kalem i lemi" olarak kabul edilmesi olanaksızdır. Kaleme kayıt sözünün ifade etti i anlamın, ku kusuz kalemde bulunan (Esas, tevzi, muhabere) deftere kayıt oldu u bir gerçektir. çtihadı birle tirme bu bakımdan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 178. maddesi hükmüne aykırı dü mü tür. Hakime verilen dilekçenin kaleme götürmek üzere i sahibi eline verilmesi hatalı bir davranı olur. Hatalı davranı a göre meydana gelen ayırık olaylar hakkında içtihadı birle tirme yolu ile kural getirilmesi gereksiz bulunmaktadır. De i ik olaylara göre çözüm bulunması her zaman mümkündür.

B- Harca tabi olan davalara gelince:

çtihadı birle tirme müzakerelerinde bu konuyu dördüncü oturumda görü ülmesinden önce yukarıda açıklandı ı üzere yönetmeli in 18. maddesinde de iklik yapılmı , her türlü duraksamayı ortadan kaldıracak biçimde bir düzenleme getirilmi tir. Mevzu Hukukun bir parçası olan ve uygulama zorunlulu u bulunan yönetmeli in 18. maddesi yürürlükte bulundu u bir sırada artık içtiht uyu mazlı ndan söz edilemez. Çünkü farklı içtihadı neden olan uygulama yönetmelikle düzeltilmi tir. Kaldı ki, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 178. maddesinin açık hükmü davanın açılmı sayılaca ı gün olarak kaleme kayıt gününü kabul etti i halde ço unluk görü ünün, harcın alındı ı tarih olarak kabul etmesi sözü edilen yasa hükmüne uygun bulunmamaktadır. Özellikle Harçlar Kanununun 130. maddesinde, harcın sonradan ikmal edilmesine imkan verilmi olması kar ısında ço unluk görü ünü tutarlı olarak kabul etmek de mümkün de ildir.

Bu nedenle ço unluk görü üne katılmıyorum.

KAR I OY YAZISI (2)

1086 sayılı HUMK'nun 178. maddesi hükmü uyarınca, davanın hangi tarihte açılmı sayılaca ı, içtihadı birletirmenin konusunu olu turmaktadır.

Da ıtılan gündemlere ekli kararlarv e müzakere sonuçlarına göre, uygulamada, havale, Harçlandırma Deftere kayıt tarihleri, de i ik oldu u zaman, bu tarihlerden hangisinin davanın açılmı sayılaca ı tarih oldu u konusunda içtihat aykırılı ı çıkmı tır. Bu de i ik içtihatların birle tirilmesi amacıyla tevhide içtihadı gidilmi tir. Görü meler sırasında, davalar harca tabi olan ve olmayan eklinde ikiye ayrılma ve ayrı ayrı görü me ve

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

oylama konusu yapılmı tır. Bu ayırım ve varılan sonuç yasaya aykırıdır. öyleki:

1- HUMK'nun 178. maddesinde aynen "Arzuhallerin, mahkeme kalemine kaydı tarihinde, dava ikame edilmi addolunur" denilmektedir.

Anılan Kanun, bu güne kadar, muhtelif tarihlerde, 21 defa de iikli e u ramı ise de, 178. madde hiçbir tadilat görmemi tir. Havale olgusunu dava açılırken harç alındı ını bilmesine ra men, yasa koyucu, bu maddeyi de i tirmeyerek, be enisini sürdürmü tür. Ku kusuz, yasa koyucu, bazen harcın geç alındı ını, hatta dava bitinceye kadar hiç alınmadı ını, hakim havalesi konusunda yasada bir hüküm olmadı ını, fakat havale olgusunun bulundu unu ve bazen havale tarihi ile dilekçelerin kaleme getirildi i veya kaydedildi i tarihlerinde farklı olabildi ini biliyordu. Bu tarihlerin hiçbirine kıymet vermemi , davalar arasında bir ayırım yapmamı , objektif, tespiti kolay ve mevsuk bir tarih olan "mahkeme kalemine kayıt" tarihinde davanın açılmı sayılaca ı kuralını de i tirmemi tir.

imdi, bu maddede "Arzuhallerin, mahkeme kalemine kaydı tarihindeki dava ikame edilmi addolunur" denilmi ken, harçsız dava, hakimin havalı tarihinde, harçlı dava, harçlandırma tarihinde açılmı sayılır yolunda bir sonuca varılmasının HUMK'nun 178. maddesine ve bu maddedeki sade, pratik ve açık kurala, ters dü tü ü ortadadır.

2- Hasımlı davalarda, davanın iki tarafını da dü ünme, bir taraf lenine öbür tarafın aleyhine sonuç verecek kurallar koymaktan sakınmak gerekir. Davanın açılma tarihinin, hak kazanma ve kaybetme konusundaki önemi ortadadır. Varılan sonuçla, bir dava dilekçesini ülkenin herhangi bir yerinde, herhangi bir hakime havale ettirip, günlerce, bazen aylarca cebinde ta ıyan, icabında bunu bir tehdit ve antaj aracı olarak kullanmayı bile tasarlayan tarafa, kendi kusurundan yararlanma loana ı verilmi olmaktadır. Oysa, içtihatların, taraflar arasındaki dengeyi gözetici ve hakkın suistimali yollarını tıkayıcı nitelikte kuralması zorunludur.

3- Sayın ço unlu un, havale tarihi, kayıt tarihi sayılır yolundaki görü üne katılmak da olanaksızdır. Bilindi i gibi, hakim havalesi "Kaydı kaleme" eklinde bir me rahat olup, dilekçenin kaleme kaydedilmesi emrini içermektedir. Böyle bir erhin "mahkeme kalemine kayıt" olmadı ı ortadadır. Mahkeme kalemine kayıt esas, muhabere veya tevzi edfterine kayıt anlamındadır. Bu defterlerde bir kayıt tesis edilmedikçe, mahkeme kalemine kayıttan söz edilemez. mahkeme kalemine kayıt hüküm havalesinden sonraki bir a amadır. Hatta, tarafın dilekçeyi cebinde gezdirmesi halinde, iki i lem arasında zaman kesiti, tarafın tertibi ölçüsünde uzar.

Öte yandan, hakim kalem i i görmez. Havale tarihinin, kaleme kayıt tarihi sayılması, hakime bir çe it kalem i lemi gördürmek anlamına da gelebilir.

4- Sayın ço unlu un, davanın açılma tarihi konusunda, harç alınmasına önem veren görü üne de katılmak mümkün de ildir.

Gerçi, Harçlar Kanunu'nun 27 ve 28. maddeleri ve 1 sayılı tarife uyarınca, dava açıldı ı

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

sırada harca tabi ise, bavyurma harcı ve 1/4 pe in harç alınacaktır ve bu kanunun 32. maddesine göre "... harçlar ödenmedikçe müteakip i lemleri yapılmayacaktır." 127. madde ise harcın eksiksiz olarak ödenmesi buyru unu yineler ve "... harçların tamamı pe in olarak ödenmeden harca mevzu i lem yapılmaz" der.

Ne var ki, harç alınmadan i lem yapıldı ı da uygulamada görölmektedir. Harcın alınmamı olması, i lemin geçersizli ini ve iptalini gerektirmemekte, sadece, anılan Kanunun 37 ve 130. maddeleri çevresinde, harcın sonradan tahsili mümkün olmakta ve 128. madde uyarınca, harç almadan i lem yapan memur, harcın ödenmesinden mükellef ile birlikte mütessilen sorumlu tutulmaktadır. Özetle, alınmayan veya eksik alınan harcın, sonradan tamamlatılması olana ı vardır. O kadar ki, temyiz a amasında bile, harç yönünden noksanı bulunan bir hükmün, HUMK m. 438 çevresinde düzeltilerek onanması mümkündür.

O halde, harçlandırma tarihinin, dava tarihi sayılması, asla do ru olmaz. Harçla, dava tarihi arasında HUMK m. 178. bir ili ki kurmamı tır. Yüce Kurulun, böyle bir ili ki kurması da, fevkalade sakıncalı olur. Çarpıcı bir örnek verecek olursak: Harca tabi bir dava hakim tarafından kaleme havale edilse, kalemde her nasılsa harç alınmadan deftere kaydedilse, duru maya bavlansa ve dava bitirilip hüküm verilse, hakim harç alınmadı ını veya eksikli ini hüküm verirken farketse ve hükümle birlikte harcı alsayay tamamlatsa, davanın bitirildi i hüküm tarihi mi, davanın açıldı ı tarih sayılacaktır.

Daha ileri bir safha olarak, hakim hükümle de harç alması kalemde almasa, dava Yargıtay'a intikal etse, ba ka bir eksi i de olmadı ından, HUMK m. 438 uyarınca, harç yönünden düz onama yapılsa, dava onama tarihinde mi açılmı sayılacaktır?

5- Dava, HUMK m. 178'in açıklı ı gere i, dava dilekçesinin "mahkeme kalemine kaydı" tarihinde açılmı sayılır. 3 ubat 1984 tarih ve 18301 numaralı Resmi Gazete'de yayınlanan "Hukuk ve Ticaret mahkemelerinin Yazı leri Talimatnamesinde De i iklik Yapılmasına dair Yönetmelik'in 3. maddesi uyarınca, " kaleme kayıttan maksat, büyük ehirlerde tevzi, küçük ehir ve kazalarda esas, ba ka yer mahkemesine açılan davalarda istinabe defterine kayıttır. Yönetmeli in bu hükümlerinde, kanuna aykırı bir yön bulunmadı ından ve mevzu hukukun bir parçası olarak gözönünde tutulması gerekmektedir.

6- Havale, harçlandırma ve kayıt tarihlerindeki farklılıklar, tarafın eyleminden kaynaklanıyorsa, herkesin kendi kusurunun sonuçlarına katlanması icap edece inden, dava kayıt tarihinde de il havale veya harcın alındı ı tarihte alınır yolunda içtihat kurmaya gerek yoktur.

Bu tarihler arasında farklılıklar, kalemdeki bir hatadan kaynaklanıyorsa ve bu nedenle kayıt gecikmi ise, gene dava kayıt tarihinde açılmı sayılmalı, fakat gecikmeye yol açan memurun ve devletin müteselsil sorumlulu u ilkesi getirilmeli ve yasalardaki genel hükümler, bu yönde bir yasa de i ikli i ile tamamlanmalıdır.

Bu lüzum çtihadı Birle tirmenin gerekçesinde de inilebilirdi.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

Sayın ço unlu un kararına yukarıdaki nedenlerle kar ıyım.

KAR I OY YAZISI (3)

Bilindi i gibi, Usulün 178. maddesine göre dava dilekçesinin mahkeme kalemine, ba ka bir anlatımla esas defterine, kayıt tarihinde dava açılmı sayılır.

çtihat uyu mazlı ı, havale, harç ve kayıt tarihlerinin farklı olması halinde hangi tarihte dava dilekçesi esas defterine kayıt edilmi , dolayısıyla dava açılmı sayılaca ı noktasında toplanmaktadır.

"Hiç kimse kendi kusurundan yararlanamaz."

"Davalı da, kalem yetkilerinin kusur veya suistimali sonucu bir hak elde edemez."

Bu ilkelerden hareketle soruna bir çözüm getirmek gerekti inde, içtihatlar "Havale, ya da harç, ya da kayıt tarihi dava tarihidir" ekinde birle tirilse de, bu ilkelerde güdülen amacın gerçekleşe ece i söylenemez.

öyleki; bir an için içtihatların havale tarihi, dava tarihidir" ekinde birle tirildi ini varsayalım, Bu takdirde, dava dilekçesinin hakime havale ettirilip 3 ay sonra kaleme getirilmesi, bu arada hak dü ürücü sürenin geçmesi, dava zamana ımının gerçekleşmesi halinde, yine havale tarihinin dava tarihi kabul edilmesi, davacıya, kusur veya kötü niyetinden yararlanmak olana ı verece i ortadadır.

Varsayalım ki, içtihatlar "harç tarihi dava tarihidir" ekinde birletirildi.

Dava dilekçesi hakime havale ettirildi i gün, kaleme götürölüp harç ve masraflar yaptırıldı ı halde, görevlinin harç pullarını yapı tırma ve iptal i lemini 3 gün sonra yapması veya dilekçe harçlandıktan 3 ay sonra kaleme getirilmesi, bu arada hak dü ürücü sürenin geçmesi, zamana ımının gerçekleşmesi halinde, 1. örnekte kalemin kusurundan dolayı davacının bir hakkı kaybetmesi, 2. örnekte, davacının kusur veya kötü niyetinden yararlanma sonucu do aca ı, bu sonuçların anılan ilkelere ters dü ece i açık-seçiktir.

çtihatların "kayıt tarihi, dava tarihidir" ekinde birle tirildi ini kabul edelim. Sözü edilen 1. örnekte oldu u gibi, kalemin kusurundan, ihmalinden dolayı, davalının hak kazanması, davacının ise hak kaybetmesi sonucu do acaaktır.

Görölüyor ki, içtihatları, "havale veya harç veya kayıt tarihinde dava açılmı sayılır" ekinde birle tirmek, anılan sakıncaları önleyemiyor.

O halde, soruna ba ka bir çözüm getirmek gerekir.

Doktrinde de kabul edildi i gibi, "dava dilekçesi üzerinde davacının tasarrufunun kalktı ı,

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

harç ile ilgili vecibelerin yerine getirildi i anda dava açılmı sayılır."

Önemli olan sorun, dava dilekçesi üzerinde davacının tasarrufunun kalktı ı, ba ka bir anlatımla dilekçenin kalemin tasarrufuna geçti i ve davacının harç ile ilgili yükümlülü ünü yerine getirme anının saptanması ve bunu ispat yükünün kime yükletilmesi gerekti i noktalarında toplanmaktadır. Bu sorunun, harca tabi olan ve olmayan davalar açısından incelenmesi gerekir.

1- Harca tabi olmayan davalarda, dava dilekçesinin hakime havale ettirilip kaleme teslim anında, ba ka bir anlatımla, dilekçe üzerinde davacının tasarruf yetkisinin son buldu u anda dava açılmı sayılır. Hakimin havale tarihi ile dilekçenin kaleme teslim tarihi farklı ise, davacı dilekçeyi hakime havale ettirdikten bir kaç gün veya ay sonra kaleme getirmi ise, dilekçeyi kaleme getirdi i anda kaydedilmi ve dava açılmı sayılmalıdır.

Dilekçenin kaleme getirildi i, dilekçe üzerinde davacının tasarrufunun son buldu u anın kanıtlanması davacıya mı, yoksa, kalem görevlilerine mi ait olmalı?

Sayın Kuru, Tebligat Kanununun 8/2. maddesi gere ince alınacak bir makbuzla bunun davacı tarafından ispatlanması gerekti i görü ünde. Biz bu görü e katılmıyoruz. Anılan madde gere ince, bunun kalem görevlileri tarafından, dilekçeye vürut tarihi konulmak, gerekti inde zabıt tutulmak suretiyle kanıtlamak gerekti i kanısındayız.

öyle ki; Tebligat Kanununun 8/2. maddesine göre, "tebli olunmak üzere yetkili merciyeye verilecek evrakın her nüshasına bu mercilerce, verildi i tarih yazılır ve istenirse makbuz verilir."

Görülüyor ki, davacıya makbuz verilmesi iste e ba lıdır. Buna kar ın, verildi i tarihin dilekçe üzerine azılması hususu ihtiyari de ildir. Bu amir hüküm gere ince kale görevlilerinin, dilekçenin üzerine verildi i tarihi yazıp imzalamaları, gerekti inde zabıt tutmaları görevleri cümlesindedir. Ola an dı ı bir durumun kalemin ihmalinden kaynaklanmadı ının kanıtlanması, ola an dı ı i lemi yapan kalem görevlilerine dü er. Tebligat Kanununun 8/2. maddesi de bu görevi kalem mensuplarına yüklemi tir.

Dava dilekçesi üzerinde, kalem yetkililerince konulmu bir vürut tarihi ve imza veya dilekçenin kaleme getirili tarihini gösterir bir zabıt yoksa, hakimin havale tarihinde dilekçenin kaleme teslim edildi i kalemin ih mali sonucu kaydın geç yapıldı ının, havale tarihinin dava darihi oldu unun kabulü gerekir.

Aksine, dilekçenin teslim tarihini tevsik eden bir zabıt veya vürut tarihi ve imza bulunması halinde, o tarihte esasa kaydedilmi ve dava açılmı sayılaca ı do aldır.

2- Harca tabi davaların hangi tarihte açılmı sayılaca ı konusunu, vezne bulunan ve bulunmayan yerler açısından ayrı ayrı incelemek gerekir.

a- Vezne bulunmayan yerlerde harç, ba katip tarafından alındı ından yine Tebligat Kanununun 8/2. maddesi gere ince, havale tarihinden farklı bir tarihte dava dilekçesinin

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

getirilmesi, veya harcın ödenmesinden imtina edilmesi hainde, bu durumun zabıtla tevsiki gerekir. Kayıttaki gecikmenin gerek dilekçenin geç getirilmesi, gerekse harcın geç ödenmesinden kaynaklandı ı bir zabıtla tevsik edilmedi i sürece harç pullarının yapı tırılması ve iptal i lemi ve kayıttaki gecikmenin, kalemin ihmaliinden meydana geldi inin kabulü, havale tarihinde davanın açılması sayılması gerekir.

Dava dilekçesinin kaleme teslim tarihi veya harcın geç yatırıldı ı bir zabıtla tevsik edilmi ise dilekçenin kalemin tasarrufuna geçti i ve davacının harçla ilgili vecibelerini yerine getirdi i anda dilekçenin esas defterine kaydedilmi ve dava açılması sayılaca ı do aldır.

b- Vezne te kilatı bulunan yerlerde de, hakim havalesi ile dilekçe üzerinde davacının tasarrufu son bulmamı , harcın yatırılması için davacıya teslim edilmi , veznede de dilekçe harçlandırılıp davacıya verilmi , kaleme bir kaç gün veya ay sonra teslim edilmi ise, Yine Tebligat Kanununun 8/2. maddesi gere ince kalem yetkililerinin dilekçeye vürut tarihi koymaları veya zabıt tutmaları gerekir. bu takdirde zabıt tarihinde, ba ka bir anlatımla dilekçenin kaleme teslim edildi i tarihte dilekçenin esasa kaydedildi inin ve dava açıldı ının kabulü gerekir. Böyle bir tespit yoksa, harcın yatırıldı ı tarihte dilekçenin kaleme getirildi i, ancak kalemin ihmali sonucu esas defterine geç kaydolundu unun kabulü ile harç tarihinde davanın açılması sayılması gerekecektir. Harç pullarının yapı tırılması ve iptali i leminde, görevlilerin kusuru sonucu bir gecikme olmu ise bunun davacı tarafından kanıtlanması gerekece i ortadadır.

Özetlemek ve formüllemek gerekirse:

1- Usulün 178. maddesi açıklı ı kar ısında hakim havalesi olmadan veya harç alınmadan dava dilekçesi esas defterine kaydedilmi ise esas defterine kayıt tarihi,

2- Hakim havalesi olmadan harç alınmı , daha sonraki bir tarihle esas defterine kaydolunmu ise, kayıttaki gecikmenin davacının kusurundan kaynaklandı ı Tebligat Kanununun 8/2. maddesi gere ince kalem yetkililerince tevsik edilmedikçe harç tarihi kanıtlanması halinde kayıt tarihi,

3- Dava dilekçesi üzerinde davacının tasarrufunun kalktı ı, ba ka bir anlatımla dava dilekçesinin kaleme teslim edildi i ve dava harca tabi ise ayrıca harçla ilgili vecibelerin yerine getirildi i tarih,

Bu tarih kalem yetkililerince Tebligat Kanununun 8/2. maddesi gere ince tevsik edilmemi tir.

a- Harca tabi olmayan davalarda, vezne te kilatı bulunmayan yerlerde açılan harca tabi davalarda, hakim havale tarihi,

b- Vezne te kilatı bulunan yerlerde açılan harca tabi davalarda, harç tarihi, esas defterine kayıt ve dolayısıyla, dava tarihi sayılmalıdır.

Bu gerekçe ve sonuca ters dü en hususlarda sayın ço unlu un görüşüne katılmıyorum.

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

KARAR I OY YAZISI (4)

çtihadı Birle tirme görü meleri henüz bütünüyle tamamlanmadı ın 3.2.1984 günlü ve 18301 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve aynı gün yürürlük e giren "Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazı leri Talimatnamesi'nde De iiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" davanın açılma tarihin belirlemi ve bu konuda ayrıntılı hükümler getirmi tir. Bu nedenle artık çtihadı Birle tirmenin konusu ve anlamı kalmamı tır. Bilindi i gibi bir hizmet alanında bu hizmeti göreceklere hizmetin kurallarını açıklamak, onlara rehberlik etmek ve idarenin iç faaliyetlerini düzenlemek üzere yürürlü e konulan yönetmelikler; ekli açıdan idari, maddi hukuk yönünden ise genel ve somut hükümler içeren objektif birer hukuksal ilke tasarrufudur. Bu niteli i dolayısıyla yönetmelikler, tüzükler, kanunlar ve Anayasa ile birlikte Türk Hukuk Sistemi'nin ki ileri ve kurumları ba layıcı yazılı hukuk kayna ını olu tururlar. Önceleri yasal dayana ını "Kanun ve Nizamlerin Ne ir ve lan Sureti ve Yürürlük Tarihi Hakkındaki Kanun"un 1. maddesinde bulan yönetmelikler, ilk kez 1961 Anayasası'nın 113. mddesinde ve 1982 Anayasası'nın da 124. maddelerinde düzenlenmek suretiyle bugün Anayasal bir hukuk kayna ına dönü mü ler, ba ka bir anlatım ile yaptırım gücünü Anayasa'dan almı lardır. Konu normlar hiyerar isi içinde ele alındı ı zaman, sözü edilen kaynakların kuvvet ve kapsamı üphe yok ki aynı önem derecesinde de ildir. Türk Hukuk sisteminin bilinen gelenekleri, somuttan soyuta bir sıralamayı öngörmü ba ta yürütme ve yargı organları olmak üzere bütün ki i ve kurumları sırasıyla yönetmelik, tüzük, kanun ve Anayasa hükümlerine uymak zorunda bırakmı tır. Hemen eklemek gerekir ki yönetmeliklerin tüzük ve kanunlara, tüzüklerin kanunlara ve nihayet kanunların Anayasa'ya aykırı bulunmaması, daha do rusu aykırı hükümler ta ınmaması asıldır. O halde yargı organları bu sırad içerisinde zincirin di er halkalarına aykırı olmamak ko ulu ile mevcutsa somut hükümleri öncelikle uygulamak zorundadırlar. Görü meler sırasında söz konusu yönetmelik hükmünün kanuna aykırılı ı kesinlikle ifade edilmemi ve bu konuda herhangi bir görü ileri sürülmemi tir. Zaten yönetmeli in 18. maddesindeki "Dava dilekçesinin esas veya muhasebe ya da tevzi defterine kayıt tarihi davanın açıldı ı tarihtir" biçimindeki hüküm; HUMK'nun 178. maddesinde öngörülen "Arzuhallerin mahkeme kalemine kaydı tarihinde dava ikame edilmis iddolunur" ifadesinde (kaleme kayıt) ibaresine açıklık ve kesinlik getiren bir düzenleme bulundu u cihetle kanuna aykırılık iddiası da geçerli ve kabule ayan bulunmayacaktı. Kaldı ki yönetmeliklerin kanuna aykırılı ı iddiasının genel mahkemelerde incelenemeyece i ve bu kanunun bir ön sorun (meselei müstehire) olarak kabulü ile bu yöne ili kin uyu mazlı ın idari yargı yerinde çözümlenmesinin beklenmesi gerekti i doktrinde ittifak gösteren bir görü tür. (Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar, dare Hukukunun Umumi esasları, 1960, Cilt: 1, Sayfa: 294). Bütün bunlara ra men de erli ço unlu un yönetmeliklerin genelde yargıyı ve özelde çtihadı Birle tirme müzakerelerini etkileyece i ve ba layıcı olmadı ı yolundaki dü üncelerine katılmak mümkün bulunmamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 124. maddesi, 11. madde uyarınca Yargıtay'ı da ba layan temel bir hukuk kuralıdır. Bu hususun gözönünde tutulmaması kanımızca Anayasaya açık bir aykırılık olu turur.

Konunun esası ile ilgili görü lerimiz de, de erli ço unlu un dü ünceleri ile uzla ılmaz farklılıklar göstermektedir. Aslında davanın hangi tarihte açılmı sayılaca ı biçiminde

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1983/7
Karar No: 1984/3
Karar Tarihi: 06.02.1984

gündeme getirilen içtihadı birle tirmenin konusuna katılmak son derece zordur. Zira HUMK'nun 178. maddesinde davanın dava dilekçesinin mahkeme kalemine kayıt tarihinde ikame edilmiş sayılacağı açıkça ifade edilmiştir. Aslında tereddüt konusu hususun "mahkeme kalemine kayıt" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği konusunda toplandı ı, müzakerelerin devamı sırasında ortaya çıkmıştır. Sonuçta ço unlu un "mahkeme kalemine kayıt" ifadesinden harca tabi davalarda harç yatırılma tarihini, harca tabi olmayanlarda ise hakimin havalesi tarihini anlaşılması belirlenmiştir. Oysaki HUMK'nun 178. maddesinde öngörülen "mahkeme kalemine kaydın" esas defterine kayıt biçiminde benimsenip kabul edildiği doktrinde tartışılmasıdır (Prof. Dr. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 4. Bası 1980, Cilt: II, Sayfa: 1120 - Prof. Dr. İhan Postacıo lu, Medeni Usulu Hukuku Dersleri 1970, Sayfa: 327 vs. - Prof. Dr. Necip Bilge, Doç. Dr. Ergun Önen, Med8eni Yargılama Hukuku Dersleri 1978, Sayfa : 432 vs. - Doç. Dr. Ergun Önen, Medeni Yargılama Hukuku 1979, sayfa: 144 - Prof. Dr. Saim Üstünda Medeni Yargılama Hukuku 1977, Cilt: 1, Sayfa 371-380). Hakimin dava dilekçesini ya da genelde diğer yazılı başvuruları kaleme havale etmesi keyfiyeti yazılı bir9 kayna a dayanmayan ve kökenleri imparatorluk bürokrasisine uzanan bir Osmanlı gelene idir. Ça da mukayeseli hukukta böyle bir yöntem mevcut bulunmadığı gibi başvuru sahibinin doğrudan hakimle teması dahi söz konusu değildir. Diğer taraftan Harçlar Kanununun 27, 32 ve 127. maddeleri hükümleri ve hatta 16.11.1983 tarihli ve 5/6 sayılı içtihadı Birle tirme Kararının gerekçesi gözönünde tutulduğunda harcın yatırılması ya da yatırılmaması hususunun tek başına bir önem taşımadığı ve harç yatırma keyfiyetinin mahkeme kaleminde kayda takaddüm eden usuli bir9 işlemden ibaret olduğu izahından varestedir. Kaldık ki hakimin havalesi olmadan ya da harcı yatırılmadan dava dilekçesinin esas defterine kaydedilmiş bulunması halinde davanın açılması sayılması gerektiği de erli ço unlu un kabulündedir. Bu açık çelişkinin varlığı havale ya da harca ilişkin usuli işlemlerin kayda takaddüm edildiğinde herhangi bir sonuç doğurmayacağına açık bir ifadesidir. Yapılan görüşmelerde havale ya da harç tahi ile kayıt tarihinin çelişmesi, başka bir anlatım ile kaydın daha sonraki tarihlerde gerçekleşmesi halinde davanın açılma tarihi yönünden bir hakkın zayıf olma ihtimali ço unlu un önemli bir endişesini oluşturmuştur. Eğer bu gecikme davacının ihmaliinden, yani dava dilekçesini havale ya da harçlandırmamanın yapıldığı gündede il daha sonraki tarihlerde mahkeme kalemine tevdi etmesinden kaynaklanmı ise, davacının böyle bir ihmalinin sonuçlarına katlanmasından daha tabii bir şey düşünülemez.ayet geç kayıt kalem personelinin ihmaliinden kaynaklanmı ve ihmal bir zararı doğurmuş ise, davacının genel hükümlere göre sorumlulardan ya da istihdam edenlerden zararının giderilmesi yolu kapanmıştır. Davacıyı böyle bir dava açma külfetinden kurtarmak amacıyla davanın açılması sayılması zamanına ilişkin yasal kuralı de i tirme görüşü bize göre sisteme ve çok daha önemlisi davacı yararının davalı yararı ile dengelenmesi temel ilkesine uygun düşünmemektedir.

O halde, içtihadı Birle tirme Kararının ço unluk gerekçesine HUMK'nun 178. ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 124. ve 11. maddelerine açık aykırılık olacaktır. Bu nedenle katılamamaktayım.